

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
na dvorišču, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razun nedelj in praznikov ob 4. uri popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uvažujejo.

NARODNI

DNEVNIK

Upravištvo:
Schillerjeva cesta št. 3.

Naročnina znaša za avstro-ogerske dežele:

celoletno . . . K 25—

polletno . . . K 12/50

četrtletno . . . K 6/30

mesečno . . . K 2/10

Za Nemčijo:

celoletno . . . K 28—

za vse druge dežele i. Ameriko K 30—

Naročnina se pošilja vnaprej.

Za oglase (inserte) se plačuje od četverstopne

petit vrste po 12 h, za večkratni natis primeren

popust.

Posamezna šte. stane 10 h.

Štev. 28.

Celje, v petek, dne 5. februarja 1909.

Leto I.

Zakon o socialnem zavarovanju in S. L. S.

Konec.

Tako je bilo pred volitvami. Po zmagoslavno končanih volitvah je „Slovenec“ proglasil, da S. L. S. ni več stranka, ampak „organiziran slovenski narod na Kranjskem“. Voditelji pa tega „organiziranega naroda“ niso nič več nadlegovali z vsebino in pomenom vladnega načrta o socialnem zavarovanju in tako je napočil dan tistega tako slovesno napovedanega „Kmečkega stanovskega shoda“, za katerega je „Slovenec“ obetal tako vestne in temeljite priprave. In prišli so vodeni in voditelji in zgodilo se je, da so ovčice vklebile pastirje in je gnale, kamor so one hotele in da so se ti slavni in močelni pastirji dali brez ugovora, brez protesta zvezati in goniti, kamor se je nekaj tako pokorni in pohlevni čredi hotelo.

Dr. Šusteršič je koj spoznal mišljenje in razpoloženje zborovalcev ter se je on, vsemogočni in nekaj tako oblastni vodja S. L. S. na mestu udal ter svoje „prepričanje“ prilagodil mnenju zborovalcev. Izjavil je pokorno:

„Mi smo ljudska stranka, in za nas poslance ljudske stranke je merodajna ljudska volja. In v prvi vrsti naše ljudske stranke stoji kmet, in kar on hoče ali noče, to je za nas merodajno. Jaz vam povem, da ta vladna predloga, kakršna je, po mojem prepričanju za naše kmečke razmere ni. In zato sem jaz zopert ta vladni predlog kmečkega zavarovanja. Kajti jaz imam to prepričanje, da velika večina našega kmeta teh plačil ne zmore. To je moje mnenje. (Novembra je bilo to mnenje še čisto drugačno.) Če ste pa vi drugega mnenja, pa drugače sklenite; pa vas bom dem

ubogal.“ Tako ponižno in pokorno je govoril dr. Šusteršič in človek kar čuje iz te umetne in dobro igrane komedije prošnjo: ohranite mi svoje zupanje in glasove!

Kako temeljito je vodja S. L. S. razpravljal o vladnem načrtu starostnega zavarovanja, priča ta-le stavek: „Možje! Pomislite, da je pri tej predlogi sodeloval kmet, ki je bil takrat minister. To je češki kmet Prášek. Razumljivo je to, če pomislimo, da so kmečke razmere na Češkem, pa tudi na Moravskem, v Nižji in Gorenji Avstriji vse drugačne kakor pri nas. Tam utegnejo plačati prispevke, pri nas v mnogih krajih ne!“

To se pravi vender ljudi za norca imeti. Po vladnem načrtu so le oni samostojni, torej tudi kmetje, podvrženi zavarovanju, katerih letni dohodek ne znaša še 2400 K —, kmet, katerega letni dohodek je manjši kot to, je enako ubog na Češkem kakor na Kranjskem in tudi enako težko plačuje zavarovalnino tu in tam! Tako si je vodja S. L. S. prizadeval, da bi si bila, kakor je „Slovenec“ v pozivu na ta shod obljubljal, „slovenska javnost do pičice na jasnem o tem epohalnem socialnem delu naše države“.

In ti zborovalci bi bili radi slišali kaj o vsebini vladnega načrta, saj je župan Stanovnik iz Horjula, kakor „Slovenec“ poroča (vsi citati so iz „Slovenca“), izrazil željo, „naj poslanci poučijo kmete, kakšna je nova vladna predloga v resnici. Ni prav, da se stvar zavrže kar prvi hip“. No ti poslanci niso prav nič uvaževali te prošnje, sprejeli so brez vsega mnenje zbrane in nepoučene množice o najtežjem zakonodajskem vprašanju, kar jih je imel še kdaj naš parlament rešiti, ter so, da se „volivcem“ priku-pijo, predlog kratkomalo zavrgli z utemeljitvijo, da so ljudski poslanci in da izpolnjujejo samo voljo ljudstva!

Od kod je vzelo to ljudstvo svoje mnenje o socialnem zavarovanju, zakaj se je postavilo na odklanjajoče stališče? Shodov ni bilo, predavanj ne, klerikalni listi, izvzemši „Domoljuba“, niso o tem načrtu pisali — in vprašanje je tako težavno, zakonski načrt tako obsežen, da ga je sam dr. Krek „študiral par mesecev.“ Kdo je torej zborovalce poučil o tem načrtu, če so poslanci in voditelji stranke in njih listi molčali? So li morda duhovniki po deželi storili? Tudi ne, kajti dr. Krek je dejal: „Zato pravim, da o tej postavi ne morete dobiti po domačih duhovnikih pojasnil, in če ste to poskušali, se je lahko primerilo, da niste dobili pravih pojasnil.“

S tem je torej priznано, da so prišli zborovalci popolnoma neinformirani na shod in da torej njih odločen odpor proti starostnemu zavarovanju nikakor ni stvarno utemeljen — a nikdo, ne Šusteršič ne Krek ne kdo drug ni niti poskusil vstreti želji župana Stanovnika ter „kmete poučiti, kakšna je nova vladna predloga v resnici.“ Ne, gospodje so se podvizali prilagoditi se ogromni večini in nje Bog ve od kod vzetemu „prepričanju“ ter pokorno izjavili, da bodo proti vladnemu načrtu!

Če to ni suh in gol lov za glasovi in mandati — če to ni demagogija, kaj naj bi to bilo. Kako naj pameten človek, ki ima še količkaj spoštovanja do samega sebe, še nadalje zaupa stranki, katere voditelji se niso potrudili, da bi ljudstvo o jedni najvažnejših in najtežjih gospodarskih in socialnih reform, katero vlada namerava, poučili, ki so pa, da si ohranijo naklonjenost nezavednih ali nevednih pristašev stranke, komодно prevzeli njih „mnenje ali prepričanje“ in se dajo tej nepoučeni množici voditi, ko bi jo morali sami poučevati in ji kazati pot, ki vodi do splošne koristi. To ni popularno, ker bi bilo mnogokrat treba izpodbijati

predsodke in popravljati napačne nazore, kriva mnenja, tudi naporno je tako delo in predvsem nevhvaležno. Sprejeti tuje mnenje, in če je še tako napačno, je mnogo komednejše, če pa kak velmož, kakor Šusteršič in Krek, ukloni svoj tilnik pred „voljo ljudstva“ se to našemu „dobremu in vernemu ljudstvu“ posebno dobro zdi — in zaupanje v takega poslanca je neomajno. To voditelji S. L. S. dobro vedo — in potem se kot dobri — demagogi tudi ravnaajo!

Politična kronika.

v iz parlamenta. Predsednik je ob 11. otvoril sejo, zbornica je jako dobro zasedena. Prečitajo se vloge, v zbornici je popolen mir. Prvi govori posl. Masaryk, ki izjavlja, da državni zbor ni kompetenten za ureditev jezikovnih razmer, katere spadajo v kompetenco deželnih zborov. Parlament ima pravico razpravljati o okvirnem zakonu za celo državo, podrobni zakoni spadajo pa v kompetenco deželnih zborov. Druga prekršitev ustave je načrt o omejitvi okrožij. Govornik govori o uradniškem in jezikovnem vprašanju ter graja vlado, da je posabila na Moravsko in Šlezsko. Čehi tudi ne marajo pozabiti na svoje rojake na Dunaju in na Nižje Avstrijskem. Kršč. socialci tirajo zakotno politiko, Dunaj ni le glavno mesto Nižje Avstrijskega ampak cele Avstrije, torej tudi Češkega, Moravskega in Šlezije. Zahtevamo torej, da se drugače postopa, kakor kršč. socialci hočejo s svojo lex Kolisko-Axmann in kakor poslanec Kunschak hoče, ki je v parlamentu izjavil: mi germaniziramo in bomo germanizirali. Masaryk graja določbo § 31, ki daje namestniku pravico, jezikovno boljše kvalificirane uradnike boljše plačevati. S tem bi se dal namestniku nek dispozicijski fond na razpolago. Zakon o okrožnih vladah je za Čehe popolnoma nesprejemljiv, okrožne vlade brez

LISTEK.

Izlet gospoda Broučka v 15. stoletje.

16

Četki spisal Svatopluk Čech. — Poslovenil Stanko Svetina. Dalje.

„Res, daleč smo že prišli v Prag! V večno sramoto mesta si tu svetijo po ulicah ljudje res že z ročnimi svetilkami kakor v kaki podzemeljski jami“, je godrnjal gospod Brouček, toda v duhu se je veselil pojva živega bitja, s pomočjo katerega zve konečno za ime alice, prevažne za njegov skriti zaklad, in pohiti po najkrajšem potu do svojega doma, kajti zelo se mu je že tožilo po njega veselem stanovanju.

Pospešil je torej korake proti poznemu, ali bolje povedano, proti zgodnjemu potniku. Toda ko sta se približala okoli petdeset korakov drug drugemu, obstal je oni naenkrat in se je pazljivo zagledal v tmo, v isto smer, kjer se je tudi Brouček nehote ustavil.

Zadnjega je namreč presenetila neznančeva zunanost, kolikor se je videla ob meglenem, tresočem se svitu ročne svetiljke.

„Kaj vraga!“ je pomislil. „To je nekaka maskara. Odkod se je neki vzela? Saj vendar nimamo pusta v juliju. In slaven pogreb tudi ni minil, da bi bil to kak društveni zastavonoša, ki je zaostal v gostilni. Morda je pa to kak statist, ki je utekel iz gledališča s svojim pisanim kostumom?“

Medtem ko je naš junak tako pre-mišljeval, je umeril mož z ročno svetiljko hitrih korakov pot na drugo stran ulice.

„Aha!“ je pomislil gospod Brouček. „Najbrže ga je sram pred menoj v svoji komedijantski obleki, ali pa misli, da sem stražnik. O, kar tako se mi pa ne izmuzne!“

Zavil je tudi na drugo stran, tako da sta se morali povprečni poti obeh srečati pri nasprotni hiši. Toda predno je došel tja, oprl se je že čudni potnik zadaj ob hišni zid in je dvignil roki proti gospodu Broučku in je

grozno kriknil: „Ako si pošten človek, stuj!“

Gospod Brouček se je nehote umaknil, onspel vsled grozne kretnje in krika neznanca, kakor tudi vsled nenavadne njegove govorice, posebno vsled tega čudnega „stuj!“ Pomislil je, da ima možakar najbrže od pijanosti težek jezik. Opazil pa je tudi naglo v njegovi stegnjeni roki nekako ostro orožje, ki pa ni izgledalo kakor gledališko.

Pomaknil se je nekoliko dalje in je zaklical pol karajoče, pol mirno: „Morda vendar ne mislite, da sem kak potepuh, katerega mika vaša listnica. Le skrijte tisti nož in zahvalite boga, da ga še ni stražnik zagledal; kajti zelo dvomim, da vam je dovoljeno nositi tako nevarno igračo. Sicer nam res ne ostane drugega, kot da skrbimo sami za svojo varnost, ko trpi policija na ulicah tako-le egiptovsko tmo, ki naravnost izpodbuja k vsem hudobijam. Ampak jaz sem pošten in miren meščan, ki sem vas hotel le vprašati, kje sem pravzaprav.“

Med Broučkovim govorom se je ozrl mož s svetiljko nekolikokrat na desno in levo, kot bi iskal kakega skritega tovariša. Potem je nekoliko povetil bodalo, toda ni zmenil pozicije telesa in je govoril v staročeščini z glasom, ki ni zgubil mnogo prejšnje osorosti: *) „Komaj razumem, kaj ble-betaš. Ej, kaj se klati pošten meščan brez svetiljke po polnoči po mestu kakor tat? Poberi svoja šila in kopita in pojdi hitro preč od mene!“

„O za božjo voljo!“ je pomislil gospod Brouček. „Ta izgovarja slabše nego kak slovaški stekleničar; gotovo ni prišel iz gostilne. Zdi se mi, da „društvo za povzdigo tujskega prometa“ vendar začena svoje delovanje. Ta-le je gotovo odkod daleč, najbrž iz Bosne ali iz Dalmacije. Tam tudi nosijo tako našemljeno obleko in govore tako skaženo slovanščino.“

Dalje prih.

*) Avtor posnema tu staročeščino.

vsake vrednosti. Govornik misli, da vlada pač ne more misliti na to, da bi ta zakon resno zagovarjala ali da bi ga celo hotela oktrojirati. Vladne predloge ne moremo smatrati za kaj drugega kot za sumo onih načel, na katerih bi se naj sklicala anketa, na kateri bi vse stranke izrazile svoje mnenje o teh važnih vprašanjih. V imenu nemških naprednjakov je govoril posl. Urban, ki pravi, da so vladne predloge za Nemce škodljive. Urban navaja že znane nemške zahteve, katerih jedro je raztrgati Češko na nemški in češki del in uzakonitev nadvlade Nemcev in nemškega jezika nad Čehi. Češki agrarec Bukvaj je govoril podobno kakor Masaryk, nemški radikalec Pacher skoro tako kot Urban. Izjavil je, da so Nemci kljub vsem pomanjkljivostim načrtov za to, da se o njih razpravlja in da se prilagode nemškim zahtevam, ako se Nemcem ne vstreže, morajo pa zginiti. —

Poslanec Hribar povdarja potrebo, da se izvede sprava narodov v celi državi. Pravi, da nimamo v Avstriji državnega jezika in ga tudi ne bomo imeli. Zahteva naj vlada izdela okvirni zakon za celo državo. Od naroda do naroda se ne bo dala nikdar uresničiti sprava. Pravi parlamentarizem bo še le mogoč, ko bode vlada izvedla spravo med narodi z oktrojiranjem primerne zakona. Hribar povdarja posebno potrebo narodne sprave na jugu monarhije, kjer se Slovencem odrekajo še vedno politične, jezikovne in kulturne pravice. Poslanec Kramář pobija kompetenco drž. zbora za vreditev jezikovnega vprašanja. Izdaje izvrševalne navedbe k „poštnemu odloku“ imenuje sleparstvo in lumparijo ter vpraša ministerskega predsednika, ali hoče to s svojim imenom pokrivati. Češki poštni uradniki so bili po zakonu opravičeni češko uradovati. Proti Kramáru se je brauli vodja trgov. ministerstva sek. šef Mataja zelo razburjeno, pa malo srečno. Med njegovim govorom je nastal med Čehi precejšen nemir. Končal je svoj govor v splošnem trušču ter med klici: Abzug! zapustil dvorano. Glombinjski se v imenu Poljakov zavaruje proti kompetenci drž. zbora reševati jezikovno vprašanje, pravi pa, da bodo Poljaki izjemoma glasovali za to, da se ta predlog v parlamentu reši.

V Zakon o okrožnih vladah bode izzval največji odpor na češki strani. Ta predlog je za Čeha kratko nesprejemljiv. Zakon nvaia narodnostno omejitev političnih okrožij ter dovršuje to, kar namerava tudi nova organizacija okrajnih sodišč, t. j. vstvaritev nemškega zaprtega ozemlja. Ta okrožja so vstvarjena z očito tendenco vstreči zahtevam Nemcev in vlada si je dobro zapomnila izrek nekega nemškega prvaka, da se bodo Čehi spustili sicer v boj za jezikovni zakon, da bodo pa okrožne vlade požrli. Tu bomo morali torej vse moči napeti. Razdelitev okrožij, ako je imela vstreči zahtevam zboljšane javne uprave, bi morala odgovarjati gospodarskim koristim in ne nacionalnim zahtevam Nemcev. To je češko stališče, temu pa vladne predloge kratkomalo ne odgovarjajo. Tudi nejednako razdeljenje okrožij glede obsega in prebivalstva in davčne moči tvori predlog nesprejemljiv. Češki zahtevi je vstreženo v toliko, v kolikor so okrožja podrejena neposredni upravni kontroli namestništva.

a O jezikovnem zakonu piše „Čas“: Vlada je izpolnila s tem vse možnosti obmejevalnega nemškega programa in nemških zahtev, ker je poznala njih program in poznala tudi njih zahteve. Je li pa poznala tudi naš program in

naše zahteve? Imeli smo pač minimalni program. „Národní Listy“ od 3. t. m. konstatujejo, da sta od tega minimalnega programa, ki je bil dne 30. jan. t. l. uročen češkemu ministru Žáčku v vladnem načrtu izpolnjeni dve zahtevi: 1. zakonito priznanje Stremayerjevih naredb (sprejemanje čeških vlog, češko reševanje istih in češko sodno obravnavanje v civilnih in kazenskih rečeh), 2. uvedba češčine kot notranjega uradnega jezika seveda z določitvijo drugačnih okrajev nego pa v Gantschovih naredbah. Načrt pa ne ustreza zahtevi, da odklanjamo vsako obmejitev, s katero bi se podpirali nemški načrti o raztrganju Češkega; ne ustreza tudi zahtevi, naj se v smislu veljavnih zakonov vpraša deželni zbor, da se izreče o ustanavljanju novih okraj., oziroma okrožnih sodišč. Ni dvoma, da so vladni načrti o jezikovnem zakonu za nas nesprejemljivi; to pa ne pomeni še, da bi se o njih sploh ne imelo razpravljati, temveč da se morajo popraviti in prilagoditi našim narodnim potrebam. Položaj češke delegacije je danes zelo težaven, bil bi pa še težji, ako bi a limine zavrgla jezikovno predlogo in bi bila vsled tega popolnoma osamljena, kajti s tem bi si nakopala odium, da sploh ne mara nič slišati o ureditvi jezikovnih razmer na Češkem; zato je dolžnost čeških poslancev, da rečejo ne samo svoje ne, ampak tudi svoj da t. j. da jasno izrazijo svoje pozitivne zahteve.

a Kriza. Vsled nerodnosti sekc. načelnika Mataje, ki je dejal, da je češko uradovanje „pripustno“ mesto „opravičeno“ je nastala velika napetost. Čehi zahtevajo zadoščenja, Nemci se temu upirajo, bati se je, da se bodo jutri odigrale burne scene v skupni seji zbornice.

v V ogrskem parlamentu se nadaljuje debate o davčni reformi.

v Avtonomija za Rusko-Poljsko. Narodni Listy poročajo, da je notranje ministerstvo izdelalo zakonski načrt o avtonomiji kraljevstva Poljskega. Načrt bo predložen v kratkem ministerskemu svetu, potem pa drž. dumi. Volilno pravico bodo imeli baje vsi državljani, ki plačujejo kak davek, če tudi samo občinski.

b Anton Rezek, češki zgodovinar in bivši minister, je dne 4. t. m. umrl v nekem sanatoriju v Pragi. Pokojnik je bil rojen v Jindřichovem Hradcu dne 13. januarja 1853. l. Bil je profesor zgodovine na češkem vsenčilišču v Pragi, pozneje se je spustil na politično polje in je bil nekaj časa češki minister rojak. Politika ga je iztrgala iz znanstvenega dela, kar je češki znatnosti gotovo na veliko škodo.

Naročajte „Nar. Dnevnik“!
Kjer eden ne zmore naročnine,
naj si ga naroči več skupaj!

Dnevna kronika.

o Profesor dr. E. Haeckel bode o priliki slavnosti stoletnice rojstva Darwina dne 12. febr. govoril v jenskem ljudskem domu in vzel objednem slovo od javnosti.

o Zeppelin se misli dvigniti začetkom marca s svojim zrakoplovom „Zeppelin I.“ znova v zrak.

o Zdravnikov je bilo v Avstriji koncem leta 1908. inkluzivno Bosno in Hercegovino 12.278. Na Sp. in Zgor. Štajerskem jih je bilo 713 (v Gradcu 269), na Kranjskem 111 (v Ljubljani 47), na Koroškem 149 (v Celovcu 41), na Primorskem 378 (v Trstu 192) zdravnikov.

o „Venkov“ se v svoji sredini številki pritožuje nad sprostaško pisavo

češkega klerikalnega dnevnika „Čecha“, lista za — češko duhovništvo. — No, „Čech“ je ponižna ovčica proti „Slovencu“ in „Slov. Gosp.“ Da bi videli češki agrarci ta dva lista, ali bi se čudili, kako duševno hrano uživa slovenska „duhovščina“.

o Analfabetški tečaji na Ogrskem so Slovacom, Rumunom in Srhom vsled posebne odredbe ministrov Andrassyja in Apponyja prepovedani. Ta protikulturna prepoved je seveda vzbudila v narodnostnih krogih na Ogrskem veliko ogorčenje.

o Papež ne gre iz Vatikana. Nekateri listi, na čelu jim pariški „Temps“, so nedavno tega poročali, da je dobil papež „mnogo pisem od angleških in ameriških katolikov, kateri so mu častitali k nakani, da je mislil iti v Mesino in k temu, da je sedaj rešeno rimsko vprašanje. Nekateri listi so vedeli celo poročati, da je prišlo do ostrih preprirov med papežem in kardinalom Merry del Valom. Iz merodajne strani javljajo sedaj, da so bile vse to prazne kombinacije in da papež ni imel nikoli namena prestopiti praga vatikanske palače.

o Sporazumno delo hrvatskih in slovenskih zdravnikov. „Obzor“ poroča, da se je udeležil redne mesečne skupščine društva hrv. zdravnikov v Zagrebu g. dr. V. Gregorič, predsednik kranj. društva zdravnikov v Ljubljani, na kateri se je dogovorilo, da bode odslej imel „Liečnički Vjestnik“ (urednik dr. Florschütz) poseben slovenski oddelek in bo skupno glasilo hrv. in slov. zdravnikov. Slov. oddelek bo uredoval Slovenec.

b Prvi doktorji živinozdravstva bodo jutri promovirani na dunajski živinozdravniški visoki šoli.

b Katoliška cerkev za vse narode. Po poročilih slovaških listov je dal znani madžarski katoliški škof Parvy slovaškega župnika Tomanca radi njegove odločne narodnosti odstaviti in zapreti v nek samostan. 18 duhovnikov iste škofije je objavilo protest, v katerem pravijo, da se proglašajo za solidarne s Tomancem.

b Nemškoštajerski trgovci so se izrekli proti baje previsokim zahtevam agrarcev pri sklenitvi trgovske po Rumunijo.

b Ruski veleposlanik v Parizu, Nelidov, je odstopil. Vzrok je afera s poslaniškim svetnikom grofom Nosticem, ki ima Američanko za ženo. Ker je ameriški poslanik izjavil, da ne pride k soiréji k Nelidovu, če ta povabi tudi grofico Nostic, Nelidov Nostica ni povabil, ta pa ga je pozval na dvboj. Ker Nelidov ni hotel sprejeti, ga je Nostic atakiral.

b Obravnava o veleizdajniškem procesu v Zagrebu bode koncem tega meseca.

b Rusko-poljska sprava? Iz verdostojnih virov se poroča, da se pripravlja na Ruskem velik preobrat v odnosajih med Rasi in Poljaki. Na željo carja Nikolaja samega stori vlada prvi korak. Minist. predsednik Stolypin ima baje že zakonski načrt za samoupravo Poljske, s čimer se hoče ustvariti nek protiutež Avstro-Ogrski. Poljska dobi svoj deželni zbor. Volil bo vsak državljani, ki plača le količjak direktne davka.

v Razpisane službe v Bosni. Deželna vlada za Bosno in Hercegovino razpisuje več službenih mest zakladnih upraviteljev (Fondsverwalter). S temi mesti ni združena pravica do pokojnine. Plača 2200, 2400 in 2600 kron na leto. Prošnje (kolkovane) na deželno vlado v Sarajevu do 20 febr. tl. Prosilci imajo izkazati: 1. da so avstrijski državljani; 2. da so z dobrim uspehom dovršili kako trgovsko akademijo ali višjo trgovsko šolo; 3. da so zmožni Hrvat-

skega (srbskega) jezika v govoru in pisavi; 4) da so najmanj tri leta prakticirali pri kakem bančnem ali denarnem zavodu; 5. da so dobrega vedenja.

Zahtevajte „Nar. Dnevnik“ po gostilnah, kavarinah in drugih javnih lokalih.

Štajerske novice.

o Celjsko društvo za varstvo otrok je imelo dosedaj sledeče slučaje: zanemaren deček, potepuh, kaznovan zaradi tatvine, se spravi v primeren zavod, razun tega še trije fantje, deloma osiroteli, ki se društvo zanje pobriga. Enemu pritlikavcu se je preskrbela lepa služba, pohabljenec se uči krojaštva, v evidenci ima društvo še 4 gluhoneme, enega slepega dečka in dve zanemarjeni deklici. Slučaji se vedno množijo. Različni obrtniki so se obrnili na društvo, da jim preskrbimo vajence. Zaupniki se prosijo, da nam tudi v tem oziru poročajo. Občine, denarni zavodi, posamezniki, podpirajte društvo, ki hoče tekom časa ustanoviti sirotišnico za Spodnji Štajer!

v „Slovensko delavsko podporno društvo v Celju“ priredi v soboto, dne 6. svečana plesni venček v restavraciji „Skalna klet“. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 50 vin. Svira godba na lok. — Celjski in okoliški Slovenci v soboto v „Skalno klet“.

o Občni zbor moške in ženske podružnice Ciril-Methodove družbe v Celju. Občni zbor obeh podružnic se je vršil včeraj zvečer v čitalnični sobi. Ker ti občni zbori niso nikakšna kro-karska omizja, je bila udeležba seveda, vkljub temu, da smo „na vročih celjskih tleh“, vendarle sramotno mala. Predsednik g. prof. dr. Dolar predstavi družbinega pot. uč. g. Prekoršeka, na kar prečita tajnica gdčna Melanija Sernečeva zapisnik zadnjega občnega zbora in poda tajniško poročilo. V tajniškem poročilu podaje nasvete za delovanje v prihodnjem društvenem letu: Podružnici naj priredite gledališke predstave v prid Ciril-Methodovi družbi. Prirejajo naj se predavanja kot priprave za bodoče ljudsko štetje, v Gaberjih pa naj se ustanovi posebna podružnica. Poročilu gdčne tajnice je sledilo burno odobravanje. Iz nadaljnjih poročil predsednika, blagajnika R. Stermeckija in gdčne blagajničarke Mile Sernečeve posnemamo, da so se pobirali mesečni doneski. Ljudi treba navaditi, da darujejo tudi v malem. Priredilo se je kegljanje na dobitke v „Skalni kleti“. Veselica na Ostrožnem je žalibog ponesrečila, vendar ni bilo izgube. Podružnici ste skrbeli za specijelno celjske namene, posebno sta se pobrigali za otroški vrtec v Gaberjih, kjer sta priredili lepo božičnico. Predavanja se doslej v Celju še niso obnesla, kajti „celjske razmere so na vsak način nekaj posebnega“. Seveda! Blagajna moške podružnice je imela dohodkov 1603 K 19 v, med temi je 563 K 37 v ostanek v blagajni začetkom l. 1908. Izdatki: Družbi 700 K, nekaj raznih stroškov, gotovine koncem l. 1908. je 617 K 41 v. Čisti dohodek lanskega leta je torej 754 K 14 vin. Toliko, kakor zadnje leto — 700 K se še nobeno leto ni odposlalo družbi. Ženska podružnica: začetkom leta 1908 ostanek 223 K, udnina 221 K, obresti 12 K. Na družbo se je odposlalo 300 K. Razni stroški 5 kron, stanje 151 K. (Konec prihodnjič.)

d Za „narodni sklad“ je daroval g. Martin Šalamun 4 K v odgovor na napad v „Slov. Gospodarju“. Živel in živeli nasledniki!

v Seja celjskega okr. pomožnega odbora za ublaženje pomanjkanja krme se vrši v nedeljo, dne 7. febr. ob 10 dopol. v prostorih c. kr. okrajnega glavarstva v Celju. Namestnija namerava namreč oddati kmetovalcem, ki so prišli vsled suše v pretečenem letu glede krme v stisko, spomladno setvino po znižani ceni. Več o tej zadevi jutri.

v Steklina se je dognala uradno pri nekem psu v Novicerkvi. Ker ima marsikateri posebnik po nepotrebnem več psov pri hiši, katerih ne more prav rediti in se s tem nevarnost za to jako nevarno kugo poviša, bi bilo pač naj boljše, ako bi se število psov omejilo samo na potrebo. Slučaji pasje stekline se posebno v zadnjem času množijo in imamo v kratkem kontumaco za celi politični okraj celjski pričakovati.

v V občini Luče se je pojavila pri več otrocih neka še ne dognana bolezen na očeh. Pristojne zdravstvene oblasti naj skrbje pravočasno za varnostne odredbe proti razširjevanju.

d Kazen za razbijače. Okrožna sodnija v Kraljevem Gradcu na Češkem je obsodila več mladih nemških pretepačev iz kraja Braunau, kateri so češkemu gostilničarju Bitnerju pobili šipe, na 2—6 mesecev težke ječe. Si bodo vsaj drugič premislili razbijati mirnim ljudem okna! Kaj pa smo videli v Celju? Difficile est. —

d Posebno faro v trgu Planina imajo sedaj končno od 1. febr. Prvi župnik je dosedanji provizor gosp. Fr. Gartner.

d O ljudskem štetju, katero se vrši prih. leto, je že izpregovoril enkrat „Nar. Dnevnik“. Kolike važnosti je, da se brigamo za ljudsko štetje, kaže primer iz Ogrskega: zasebno ljudsko štetje v peštanski veliki županiji je dognalo, da biva tamkaj 25.880 Slovakov, a uradno so jih našteali le 12.870, torej polovico manj.

d Vojaški konj 5. drag. polka in sicer 53 glav, se bodo oddali dne 1. marca v Mariboru na 6 let v zasebno porabo. Opozarjamo na to interese.

d Prodaja kmetij na Štajerskem L. 1905. je bilo na celim Štajerskem na dražbi prodanih 205 kmetij, od teh na Zgor. Štajerskem 14, na Sr. Št. 93, na Sl. Štajerskem 96. Od teh je bilo največ prodanih v šmarskem okraju (22) potem v slovenjebistriškem (14). Vknjiženega dolga je bilo na prodanih posestvih 2.793.306 K, izkupilo pa se je za nje le 1.493.704 K.

d Šoštanj — zopet pridobljen za nemštvo, tako naznanja nemški „Schulverein“ na posebnih letakih. Bil je izgubljen — a pridobila ga je zopet nemška šola. To menda dobesedno ne bo reš, a Slovenci se lahko mnogokaj po tem naučimo!

d Sto let je dočkal pekovski mojster Hudler v Č. Budjejevicah, 30. jan. je pa umrl.

d O vremenu. Včeraj je bilo pri nas na Sp. Štajerskem močno južno; popoldan so bile vse poti in ceste polne vode in blata. — Na Zg. Štajerskem, v Gradcu, na Dunaju in drugod po severnih deželah je vlekla sila močen jug in je deževalo. Nastopile so hude povodnji v Travenski dolini, pri Lincu in pri Dunaju. Blizu Ausseeja na Zg. Štajerskem je plaz ustavil jutranji poštni vlak in vrgel stroj s tira. Nekaj ljudi je lahko ranjenih.

d Samomor vojaka. V sredo je umrl v mariborski vojaški bolnišnici 21letni prostak 47. pešpolka Franc Kumer iz mDietersdorfa na Sr. Štajerskem. Kakor smo svoječasno poročali, se je Kummer 15. jan. s svojo službeno puško s samomorilnim namenom težko ranil, baje radi različnih sekatur, katere je moral pri 12. stotnji pretrpeti.

Še na smrtni postelji je klical stotniku naj ga pusti pri miru, on da se ne da dalje sekirati. Kummer je bil edina opora stare svoje matere. Čudno je vsekako, da je to pri dotični stotnji že 6. samomor, odkar ji zapoveduje sedanji poveljnik. Baje je zahteval stotnik-auditor preiskavo, a se je reklo, da je Kummer tako težko ranjen da ne more izpovedati in tako je šlo njegovo trpljenje z njim v grob, ne da bi se kaznovalo krivcev tega trpljenja. Malik misli zadevo spraviti pred državni zbor.

d „Straža“ trdi v št. 14. sledeče: „Dobro nam je namreč znano, da je eden izmed glavnih faktorjev trg. dr. agitiral okoli, da naj se nikar ne inserira v „Stražo“ pač pa v „Nar. Dn.“ Ker je to neresnično, pozivam uredništvo „Straže“, oz. pisca dotične notice, naj mi naznani dotične osebe, proti katerim sem se tako izrazil, sicer ga imenujem javno hudobnega lažnjivca.

V. Weixl.

d Mariborski klr. listi ne sprejemajo naznanila nobenega narodnega društva. Zato ven z njimi! Naročujte v več izvodih naše časopisje kakor to delajo klerikalci, da ga ojačimo in zboljšamo.

d Zaprlj so v Ptuj tu tata Dekavca, katerega je policija že 2 leti s tiralico zasledovala.

d Kmetijska podružnica v Šmarju pri Jelšah priredi dne 7. sveč. 1909 ob 3. uri popoldne v gostilni g. Habjana občni zbor. Dnevni red: 1. Poročilo blagajnika in tajnika. 2. Sprejem novih udov. 3. Slučajnosti.

d „Ptujski Sokol“ je imel dne 31. jan. 1909 svoj občni zbor. Izvršajočih članov ima društvo danes 24, rednih podpornih 44 in enega ustanovnega. Novi odbor je sestavljen sledeče: dr. Dimnik, starosta, Vinko Wezjak, podstarosta, France Lenart, načelnik, I. Zelenik, blagajnik, Vinko Novak, tajnik, Kocmut, Breznik, Vrabl, Zupančič, odborniki, dr. Stuhec in Pollak namestnika, Senčar in Mahorič pregledovalca računov.

d Ponesrečila se je na Svečnico gospa Mravljak iz znane narodne rodbine v Vuzenici. Konj se je bil splasil in njo je vrglo v ostrem ovinku tako nesrečno iz sani, da si je zlomila nogo.

d Zažgal je v Gruškovcu 4letni sinček viničarice Jelenc, kateri se je igral z vžigalicami, posteljo. Ljudje so še pravočasno rešili otroka in hišo.

d Burna ustanovitve jedne „Südmarkine“ podružnice. Včeraj zvečer so v Gradcu „pri divjem možu“ ustanavljali novo podružnico „Südmarke“. Ustanovitve se je udeležilo tudi precej klerikalcev. Ker je govornik profesor Polzer povedal klerikalcem nekaj neljubih, so ti pričeli ugovarjati, na kar so se navalili na nje nemški burši v svetem narodnem navdušenju, katero je pivo še precej povišalo.

d Ponarejalci denarja. V Konjicah so aretirali posestnika in fotografa Tomšeta, ker ga sumijo, da je v zvezi z ono po celim Sp. Štajerskem razširjeno družbo ponarejalcev denarja, o kateri smo nedavno tega javili.

d Telefonske in brzajavne žice je poškodoval vihar in sneg na Semmeringu tako, da smo včeraj ostali v Celju brez brzajavnih, oz. telefoničnih poročil. Sicer se tudi graškim večernim listom ni godilo nič bolje. Pozno popoldne je bila zveza z Dunajem zopet popravljena, a je bilo to za naš zelo zgodaj izhajajoči list že prepozno.

d Deželnozborski kandidatje v Gradcu so po poročilu graškega „Tagblatt“ znani prof. Hofmann-Wellenhof, Avgust Einspinner, dr. pl. Kaan, prof. Kratter, učitelj Otter; šesti mandat bi naj pripadel uradništvu. „Tagespott“ je priobčila listo, v kateri je

mesto Einspinnerja dosedanji dež. poslanec Krebs.

d Def. mesto učiteljice je razpisano pri Sv. Ani na Krembergu. Štirirazrednica, 3. pl. razr., prošnje do 28. febr. 1909.

d Zvišanje odvetniških tarifov. Sporazumno z ostalimi odvetniškimi zbornicami je predložil odbor dunajske odvetniške zbornice justičnemu ministertvu spomenico, v kateri predlaga z ozirom na splošno draginjo, zvišane stroške in na zahtevane (seveda ne plačane!) višje plače uslužbencev, zvišanje odvetniških tarifov. — To bo morda vendar ozdravilo nekaj tako gostih naših pravdarjev.

d Brezplačno reklamo dela „M. Z.“ plesni veselici novoustanovljenega ptujskega „Sokola“, ki se vrši jutri, v soboto zvečer v ptujskem „Narodnem domu“.

d Gibanje za obrtniške in strojne zadruge je zelo živahno — seveda ne pri nas, temveč na nemškem Štajerskem. Za Gradcem ustanove tako zadruge v Voitsbergu.

d Največja mesta v Avstriji. Koncem l. 1908 je štel Dunaj 2.042.426 prebivalcev, Praga s predmestji 470.906, Trst 218.072, Lvov 184.036, Gradec 158.358, Brno 120.612 in Krakov 106.961.

v „Slovenstvo“ zvezarjev v Ljutomer: kem okr. zastopu. Iz Ljutomera nam pišejo: Pretekli teden je imel naš okr. zastop plenarno sejo, pri kateri je prišel zopet na vrsto predlog za podporo „Sokolu“, je imel vsled slabega vremena o priliki blagosl. svoje zastave izgubo. Poročevalec je prav toplo priporočal „Sokola“ v podporo, omenil važnost telovadbe za krepek in zdrav človeški naraščaj, omenil tudi, koliko je „Sokol“ žrtvoval ravno za kmečke sinove, katere je poslal v Ljubljano, Zagreb in Prago. Nemški zastopnik, Strasser se je baje izrazil: „Kmečki fant dohaja v „štalo“ in na polje“. (Slovenski fantje, zapomnite si ime Strasser!) Takega mnenja kakor ta veleučeni mesar, pa je bilo žalibog tudi nekaj — najbrž od gotove, nam dobro znane strani nahujskanih — „kmečkih“ zastopnikov od Sv. Križa in tako je bil predlog po Nemcih s pomočjo Slovencev — če se nam dovoli, da jih tako imenujemo — pokopan. — Mipa pravimo: „Črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada!“ Da bi bil ta dan še bolj črno začrtan v zgodovini našega naroda, storili so takozvani „naši“ ljudje še korak dalje. — Imel je namreč sejo okr. šol. svet, kateri se je saj imenoma do danes popolnoma slovenski. Pri ti seji je bila na dnevnem redu prošnja znanega nemškega kričača učitelja Vollerja za podporo iz dež. šolskega fonda, katero prošnjo pa mora okr. šolski svet priporočati. Da ta gospod niso skromni v prošnjah, je razvidno iz tega, da rabijo kar 400 kron. Nemeč je Nemeč, njemu se mora dati in tako so priporočali prošnjo v podporo baje 200 kron. Kaj ne lepa svotica za gospoda, ki uporabi vsako priliko za napad na Slovence — pravijo da si je hodil tudi po lavoške v znani priliki v Celje! Če ima ta gospodič za vse denarja dovolj, zakaj pa ga nima za svojo družino! — Ako imajo gospodje zvezarje v okr. šol. svetu tako rahločutno srce, naj ga pokažejo tudi za slovenske učitelje, naj ga pokažejo napram vdovi Vaudovi, ki ima skrbeti za devet nepreskrbljenih otrok!

d Občni zbor okrajnega odbora „Nar. stranke“ za ljutomerski okraj se je vršil minul praznik, na Svečnico, v Kukovčevi dvorani v Ljutomeru. Ker se je razvilo malo agitacije, je bila udeležba slaba; v lepem številu so prišli le Motčani in Cvenarji. Gosp. J.

Rajh je omenil dvoje shodov, katere je okrajni odbor stranke v minulem letu priredil in oddal na to besedo g. I. Lešničarju, kateri je v enournem govornu razpravljaj o važnejših polit. dogodkih v minulem letu. Mnogo zanimanja je vzbudila nedoslednost km. zv. in klerikalcev na Slovenskem glede stališča napram važnim zadevam, ki zadevajo naše kmetijstvo: ogrska nagodba, odobrenje proračuna, trg. pogodba s Srbijo, gospodarska osamosvoja Slovencev na Sp. Štajerskem, kompromis za deželnozb. volitve. Zbovalci so prišli do prepričanja, da se tako veteranjaški in vladi hlapčujoči stranki ne sme zaupati usoda slov. kmečkega ljudstva na Spod. Štajerskem. Glede domačih političnih bojov je priporočal g. Lešničar, da ne smemo napredujaki nikoli poseči po istih sredstvih, katerih se poslužujejo v polit. boju klerikalci; pridobivajmo si pristave in somišljenikov z mirnim podučevanjem, zato podučujmo upeprano sami sebe o vsakem polit. in gospodarsko važnem vprašanju; vsled terorizma in boja, kakor ga vrši brez vsakega pomisleka naša duhovščina, ne moremo povsod računati na široke vrste naroda, a tisti, ki so se politično osamosvojili, ki so naši, naj se odlikujejo od zvezarjev in njih duhovščine po izobrazbi, treznosti in poštenosti. To pomenja napredek — kateri more biti edini idealen cilj naše stranke. Kakor pa se ne more napredka nikoli ubiti, je tudi trud za uničenjem Nar. stranke brezuspešen; nasprotno, stranka si je pridobila zvestih in načelnih pristavev med razumništvom in po mnogih krajih med kmečkim ljudstvom; ta krog se sicer počasi, a zvesto širi. Trdnejša je podlaga Nar. str. ko ona klerik. stranke, ker sloni na lastnem spoznanju in prepričanju, medtem ko „zvezarje“ ustvarja terorizem in slepa vera. V debato so posegli gg. Misja, Babič in Rus. Zlasti so zanimala izvajanja g. Misja, ki je poročal o zborovanju podružnice km. družbe: svoječasno je razložil g. Mursa škodljive posledice ogrske nagodbe in so bili vsi zborovalci prepričani, da je ista škodljiva; ko pa je poročal dež. posl. g. dr. Benkovič, da so kmečki poslanci glasovali za njo, so rekli vsi, da je tako prav. To kaže pomanjkanje politične izobrazbe pri naših ljudeh. Treba je, da se bodemo o vsaki stvari natančno podučili in si ustvarili lastno sodbo, potem take stvari ne bodo več mogoče. Lepo in stvarno je predaval nato še g. Stibler o povzdigi vinske trgovine in o vinarski zadrugi v Mariboru, nakar se je sestanek zaključil.

Pozor!

Vse taiste, katerim smo poslali pole za nabiranje prispevkov povodom narodne zbirke, a nam istih še niso vrnili, prosimo, da to kar najhitreje store.

Klub slov. napr. akademikov, Celje.

Kranjske novice.

d Utrakvizacija ljubljanske realke. Kranjski deželni odbor je sklenil pozvati naučno ministerstvo, naj s šolskim letom 1909/10 prične z utrkvizacijo ljubljanske realke.

d Klerikalna zadružna zveza v Ljubljani priredi od 16.—18. t. m. poučen tečaj za voditelje živinorejskih zadrug.

d Dom za slovenska znanstvena društva se namerava zgraditi v Ljubljani.

d Društvo hišnih posestnikov v Ljubljani si je izvolilo za predsednika g. dr. Maksa Pirca.

